

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk

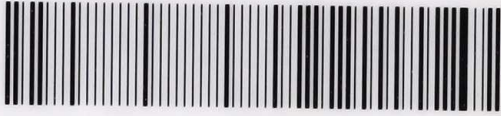

Luther,
Hauptrosskab.

1869.

2. - 178.

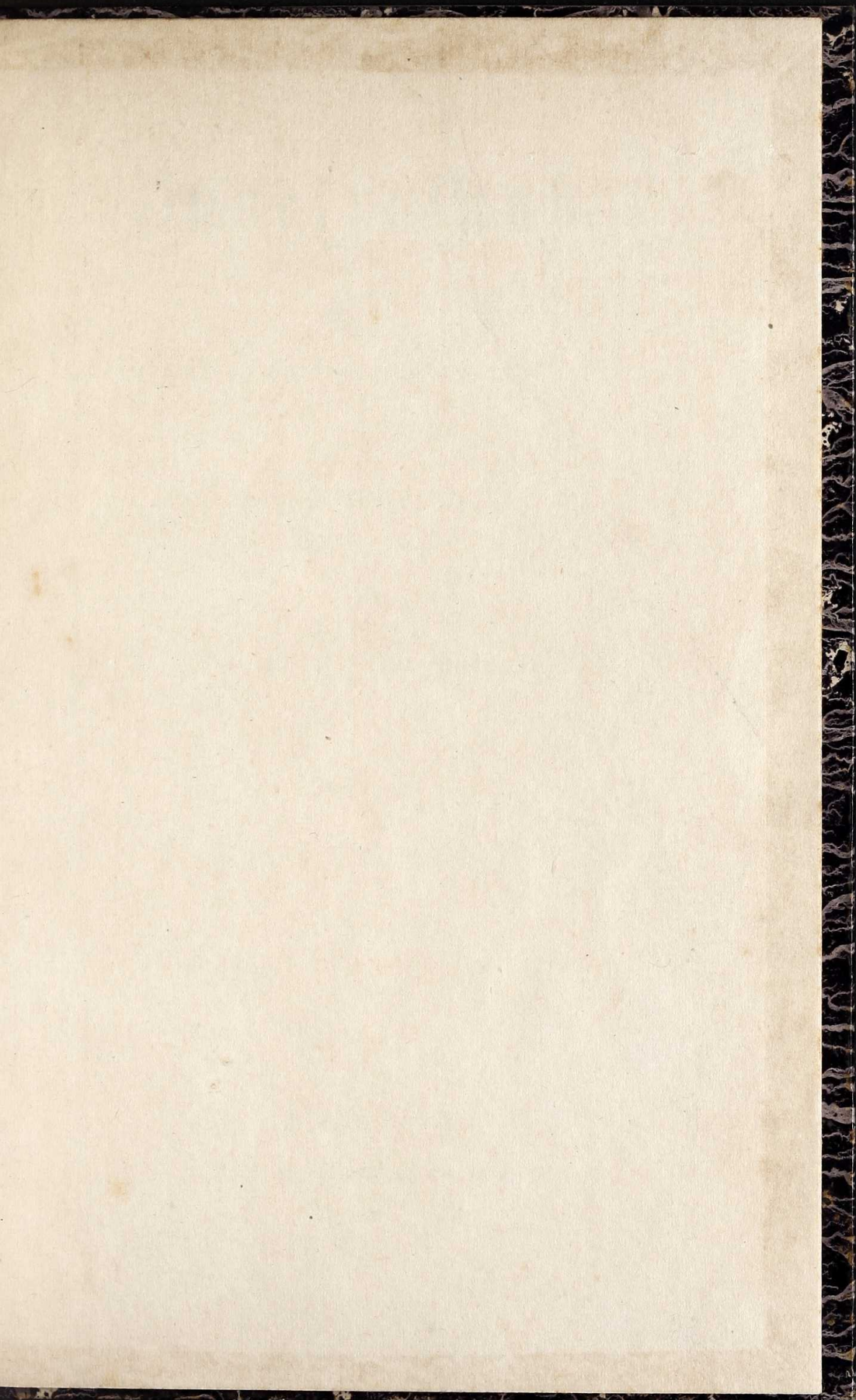
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 28°

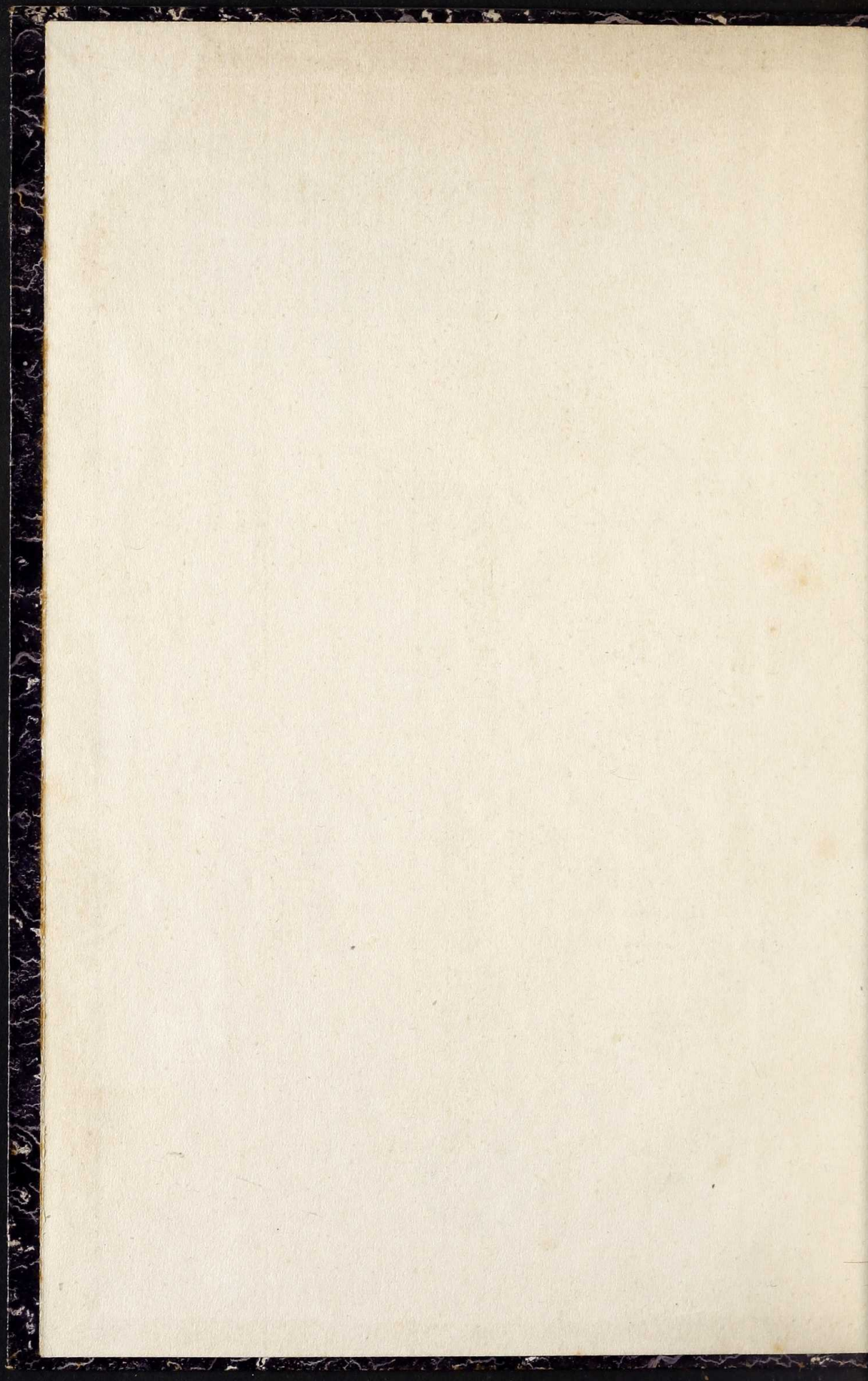

1 1 02 0 8 02775 5

+Rex

Pavetroskab.

En af Historien sammendraget Skildring,

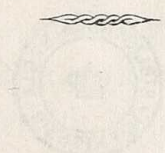
udgivet i Aaret 1545

af

Doctor Morten Luther.

Oversat af

F. L. Mynster.

Kjøbenhavn.

L. A. Jørgensens Forlag.

1869.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhl.

Small handwritten mark or number at the bottom center of the page.

1. Frederik Barbarossa og Hadrian den Fjerde.

Hadrian den Fjerde var en Engellænder af Fødsel, og blev af Pave Eugenius sendt til Norge, for at undervise Normændene i den christne Tro. Da han kom tilbage, gjorde Paven ham til Biskop og Cardinal, og efter Anastacii Død blev han valgt til Pave. Paa den Tid var Frederik I. med Tilnavnet Barbarossa Keiser i det romerske Rige, ligesom det ogsaa kan anføres, at denne Keiser i de samme Dage ophøjede Markgrevsfabet Østerrig til et Hertugdømme, og Hertugdømmet Bøhmen til et Kongerige.

Hadrianus viiste strax fra Begyndelsen af, hvad der boede i ham; thi da han nu var valgt, og Præstefabet i Rom forlangte, at han efter Skik og Brug skulde lade sig ordinere og indvie i Laterankirken, saa vilde han ikke samthykke heri, medmindre de først skaffede Arnoldus Brixianus, hvem han udstjældte for en Rjætter, jaget ud af Staden. Thi bemeldte Arnoldus havde overtalt Romerne til at gjøre deres gamle Friheder gjældende, og de havde derfor udvalgt Borgemestre og erklæret, at de for Fremtiden selv vilde udvælge og bestikke Stadens verdslige Øvrighed. Det

var altsaa Romernes Villie, at nu skulde Regeringen ikke længer være i Pavens, men i Borgemestrenes Hænder, ligesom i tidligere Tider, førend Paverne havde tilrevet sig Magten. Og da nu Cardinalerne underrettede dem om Pavens Forlangende, nemlig, at de skulde jage Arnoldus i Landsflygtighed, affætte Borgermestrene og overgive Regeringen til Paven, saa modsatte de sig dette baade med Bønner og Trusler, og vilde paa ingen Maade adlyde hans Befaling. Men Paven stod stivt og fast paa den Fordring, at Arnoldus skulde forjages fra Rom; der vilde han være Gneherre.

Denne Sag opvakte stor Tvedragt og Urolighed. Paven pønsede derfor paa Midler til at faae en Ende paa Sagen, og greb til sit sædvanlige Vaaben, nemlig Banstraalen, hvormed han saa længe plagede Romerne, at de tilsidst maatte landsforvise Arnoldus, affætte Borgemestrene, og overgive Regeringen og det Hele i Pavens Hænder. Herover opstod der imidlertid et saa stort Oprør i Rom, at Paven og Cardinalerne maatte forlade Staden, efterat allerede een Cardinal havde tilfat Livet i et Gadeopløb.

Men paa samme Tid begyndte ogsaa det øvrige Italien at gjøre Oprør, nemlig mod Keiser Frederik, som endnu ikke var kronet; og nogle af Italiens Stæder havde allerede løsrevet sig fra deres Lehnspligt. Han ordnede derfor sine Sager i Tydskland, samlede en stor Krigshær, drog ind i Italien, tvang de Trafsaldne til Lydighed, og ilede derpaa mod Rom.

Men da nu det Rygte naaede Rom, at Keiseren i Silmarcher rykkede mod Staden med sin Hær, saa

kom Romerne i stor Angst; thi nu maatte de frygte baade for Paven og for Keiseren. Derfor udsendte de strax Legater, som skulde møde Keiseren, og sige ham, at naar han vilde drage ind i Rom som Triumphator, saaledes som Sik og Brug var fra gammel Tid, saa vilde de modtage ham som en romersk Keiser; og da han nu spurgte dem, hvorledes han da skulde drage ind i Staden, saa sagde de ham efter nogle Omsvøb, hvorledes de romerske Keisere i fordums Tid havde holdt deres Indtog, og at han blandt Andet maatte kjøre i en gylden Karm og hænge 20 Pund Sølv ved Samme, hvilket han maatte føre ind i Staden som fremmede Folketslags Tribut. Fremdeles forklarede de ham, hvilken stor Hæder det vilde være for ham, naar han, hvem de tydske Fyrster havde gjort til Konge, nu ogsaa af det romerske Senat og hele Folk blev erklæret for romersk Keiser.

Men Keiseren vidste godt, at Italienerne ansee alle Tydskere i Sammenligning med dem for gode, eenfoldige Bønder, som ikke have megen Hjerne; og han gjennemskuede derfor strax deres listige Plan, og svarede med et haanligt Smil: „Kjære Herrer fra Rom, dette Tilbud var ikke saa ilde; men Prisen er for dyr. I forlange for Meget af vort fattige Kloster, thi de mange Krige have tømt Kassen; og vi ere komne her, for at hente Guld fra Italien, og ikke for at indføre Sølv. Men dersom I komme for at søge Uarsag til Strid med os, saa havde I sandelig ikke nødig at gjøre Eder saa megen Uleilighed hermed. Vilde I have Krig, saa skulle I strax faae den; thi netop derfor ere vi komne. Men

dersom vort Raad gjælder noget hos Eder, saa mene vi, det maatte være Eder tjenligere at forsøge, hvad vi kunne gjøre hos Eder som Eders Venner, end hvad vi formaae at gjøre, naar vi komme til Eder i Harniss".

Men de romerske Legater fastholdt deres Mening, roste den gamle Skik, og vilde forsvare den som en dem tilkommende Ret. Da vilde Keiseren ikke høre Mere, og befalede, at man skulde sende dem hjem ad den Wei, hvorad de vare komne. Derpaa sendte han Legater til Paven, og lod ham anmode om at komme til hans Leir, for at han kunde faae en Samtale med ham; og da Paven meente, at her kunde han faae Veilighed til ved Keiserens Hjælp at tage Hevn over sine Fjender, saa begav han sig strax paa Weien og red med sit geistlige Følge Keiseren imøde i et saa pragtfuldt Optog, at det sandelig ikke var for ringe for hans pavelige Værdighed.

Da han nu kom til Keiserens Leir, saa ilede Keiseren ham imøde, greb hans venstre Stigbøile, og holdt den med sin venstre Haand, for at hans Hellighed ikke skulde falde, da han steg af Saddelen, hilsende ham paa det Venligste, tog ham ved Haanden, og førte ham ind i sit Telt. Da tog Biskoppen af Bamberg Ordet paa Keiserens og hele Rigets Vegne, og sagde til Paven: „Da vi allerede længe have ønsket at samles med Eders Hellighed, saa glæde vi os nu høiligen over dette Møde, og takke Gud, som giver og gjør Alt, hvad godt er, fordi han lykkeligt har ført os herhid og gjort os værdige til, at Eders Hellighed er kommen til os" — og hvad Mere her nu blev talet; begjærede derefter høymygeligt paa Rigets og hele den christne Kirkes Vegne,

at han vilde paasætte Christenhedens øverste Fyrste og Skytsherre det romerske Riges Krone og indvie ham overeensstemmende med Rigets priselige Skik og Bedtægt, hvorhos han antydede, at samme Fyrste var værdig til at krones som romersk Keiser, da han var af god adelig Byrd, gudfrygtig, viis, mandig, fredsæl, og i Særdeleshed Romerkirken hengiven og rede til at vise den al tilbørlig Ære; hvilket hans Hellighed jo nu selv havde seet, idet han havde viist saa stor Venlighed og Ydmyghed ved Hans Helligheds Ankomst.

Da nu Biskoppen havde endt sin Tale, saa svarede Paven ham saalunde: „Vi have hørt, Biskop og Broder, hvad du har sagt; og sandt er det, at her er talet ret og vel; men med Gjerningen er ikke Alt steet saa tilbørligt, som med Ordene; og omendstjøndt man maaskee vil agte det, hvorom jeg nu skal tale, som en ringe og ubethdelig Ting, saa er det dog paa den anden Side sandt, at naar en Mand handler skjodesløst og strafværdigt i de smaa Ting, saa maa man frygte, at han senere vil handle ligesaa i de større. Da vi steg af, holdt han vor venstre Stigbøile. Om han gjorde dette af Ringeagt og for at forhaane os, eller i en anden Hensigt, det vide vi ikke. Men dersom han havde villet vise os en Ære, og det havde været hans Alvor, saa burde han have holdt den høire Stigbøile og brugt sin høire Haand hertil“.

Over denne Tale blev Keiseren med Rette noget fornærmet; han smilede derfor haanligt og sagde: „I Sandhed, Fader, I er den Første, hvem vi har tjent saa ydmygt paa denne Maade“. Og medens han talte,

blev han endnu heftigere, og tilføiede: „Jeg gad ogsaa nok vide, om jeg da har gjort dette af Pligt eller af min gode Villie. Var det min Skyldighed at vise mig saa ydmyg og tjenstagtig, var det saa ikke nok, at jeg i al Oprigtighed løb til og viiste min gode Villie? Jeg har gjort det een Gang, og har gjort det i en god Mening. Og bør man da ikke meget mere see paa Sindelaget, end paa selve Gjerningen? Men dersom det ikke er min Pligt og Skyldighed, hvorledes kan man saa beskylde Den for Skjodesløshed og irettesætte Den for at have gjort for Lidet, der jo i saa Fald maa kunne gjøre saa Meget eller Lidet, som han selv vil. Hvo kan bebreide mig at have holdt den høire eller venstre Stigbøile, naar jeg ganske kunde have undladt at gjøre det?“ Med disse og andre Ord skiltes de noget uwilligt fra hinanden.

Men Keiseren, som var en fortræffelig og viis Fyrste, og smukt kunde skjule sin Fortørnelse, ændsede ikke, at Paven saa grovt havde fornærmet ham ved sin store og usømmelige Hoffærdighed, og lod den følgende Dag atter Paven anmode om at komme til ham. Og da han nu kom, saa huffede Keiseren meget vel de Skjend, han havde faaet Dagen forud, greb derfor Stigbøilen paa Dyrets høire Side, og førte saa atter den hellige Brud (eller Djævelens Moder) ved Haanden ind i sit Telt.

Da de nu havde sat sig ned, og de andre Fyrster og Herrer havde taget Plads rundt om dem, saa tog Paven Ordet, og sagde: „Naar de tidligere romerske Konger kom og begjærede at krones, saa pleiede de at

gjøre sig fortjente til denne den romerske Kirkes Gunst og Belgjerning ved een eller anden stor Tjeneste eller Gave, idet de af Ydmyghed, førend de modtog den store, hellige Kirkes Belgjerning, ilede med at yde den deres skyldige Tjeneste, agtende det for usømmeligt at modtage Kroningen, medmindre de forud havde fortjent Saadant af Kirken. Saaledes har Carolus Kirken til Behag, førend han modtog Kronen, betvunget Longobarberne, Otto Berengarerne, Lotharius Normannerne, og saafremt nu den durchlauchtige Kong Frederik vil erobre Apulien, som Normannerne have frataget den romerske Kirke, og gjenerhverve os og den romerske Kirke dette Land, saa vil vi derefter ikke vægre os ved at udføre vort Embede ved hans Kroning“.

Fyrsterne saae heraf, at det var Paven's Alvor, ikke at ville krone Kongen, førend han paa egen Bekostning var draget ind i Apulien, havde forjaget dets Herster, Hertug Wilhelm, fra hans Arveland, og atter henlagt det under Romerkirkens Herredømme; thi Paven havde forhen, dog uden retmæssig Adkomst, eiet dette Land, som man kan læse i Innocentius den Andens Historie. Derfor gave Fyrsterne ham det Svar, at for denne Gang kunde Kongen ikke udføre dette, da hans Hær var udmattet af den lange Reise og derfor altsor svag til en saa stor Bedrift. Desaarfsag bade de Hans Hellighed om at krone Kongen og saaledes komme ham i Forkjøbet med sin Belgjerning. Dette skulde hans Hellighed ikke saae Aarsag til at angre, thi det var Kongens alvorlige Hensigt at gjøre sig velfortjent af Kirken. De skulde snart tilligemed Kongen samle

en ny Hær i Tydskland, vende tilbage til Italien, og udrette Alt, hvad de saae, der kunde være den hellige Kirke til Gavn og Tjeneste.

Omendstjøndt nu Paven gjerne strax havde hidset Keiseren løs paa Hertug Wilhelm, saa kunde han dog ikke undslaae sig for at opfylde deres Begjæring, da dens Billighed var altfor iøinesaldende. Han samthefede derfor i at krone Kongen; men da Romerne nærede Fjendskab mod Paven og heller ikke vare gunstigt findede mod Keiseren, saa formanede han Tyrsterne til at see sig vel for paa Veien til Rom, hvor Kroningen skulde gaae for sig, for at Romerne ikke skulde lægge sig i et Baghold og overfalde dem. Hertil svarede Tyrsterne, at han skulde være ubekymret for den Sags Skyld; de skulde nok være forsigtige og bære sig klogt ad. Og saa droge de da Alle til Rom, og kom uskadede til Staden.

Dagen efter blev Kongen kronet og indviet til romersk Keiser i St. Peters Basilica eller Kirke af Pave Hadrianus; og medens dette gik for sig i Kirken holdt Romerne alle Stadens Porte lukkede for de keiserlige Tropper; thi da de vidste, at Paven ikke var gunstigt stemt imod dem, og at han udentviol havde anklaget dem, saa havde de gjerne forgrebet sig paa Keiseren, og pønsede derfor paa eet eller andet Paastud til at gjøre Oprør mod ham. Og da de nu saae hans Hær ligge i Veir udenfor Staden, saa gjorde nogle af Romerne et Udfald gjennem Hadriani Port og vilde drive dem bort fra Staden. Men de Keiserlige vare dem for stærke, ihjelsloge over 1000 Romere og toge

Nogle tilfange, medens Resten flygtede, og slap ind i Staden. Da derefter den romerske Keiser ifølge Kroningsvedtægterne skulde føres til Laterankirken, saa vilde Romerne ikke tillade ham at drage igjennem Staden, hvorfor han maatte bane sig Vej med Magt, hvilket da heller ikke faldt ham vanskeligt, da hans Krigsfolk vare Romerne langt overlegne i Manddom. Da nu Høitideligheden i Laterankirken var tilende, saa løsgav Keiseren paa Pavens Forbøn af egen Godhed de fangne Romere, og drog derpaa tilbage til Tydskland.

Saaledes blev da Hertug Wilhelm roligt siddende i Apulien, som han havde arvet efter sin Fader Roger, og blev ikke angrebet af Keiseren, hvilket Paven ikke var lidet opbragt over. Og da han nu saae, at Keiseren ikke vilde have med den Sag at gjøre, og at han ikke kunde bemægtige sig Apulien ved hans Hjælp, saa pønsede han paa andre Midler til at faae Wilhelm drevet ud af Landet. Desaarfsag satte han ham i Ban og løste alle hans Undersaatter fra deres Trofshedsed, for at de skulde falde fra ham. Men Wilhelm brød sig ikke stort om Bansættelsen, og der var Ingen, som vilde falde fra ham og hjælpe til hans Fordrivelse. Da nu Paven saae, at han Intet kunde udrette med Banstraalen, saa angrede han ikke sin Ondskab, men blev endnu vredere, og pønsede paa andre Midler til at hevne sig baade paa Keiseren, fordi han ikke vilde hjælpe ham med hans onde Foretagende, og paa Hertug Wilhelm, fordi han ikke vilde forlade sit Arveland og overlade det til den hellige romerske Stol. Desaarfsag sendte han Legater til den græske Keiser

Emanuel, anraabte ham om Hjælp, og bønfuldt ham om at fordrive Vilhelm og skaffe Romerkirken dens Eiendom tilbage. Emanuel var allerede forud Vilhelms Dødsfjende paa Grund af gamle Stridigheder med ham og hans Fader Roger; og han lod sig derfor letteligen ophidse mod Vilhelm. Thi det glædede ham at faae dette Paaskud til at overfalde ham, især da det kunde stee med Pavens Hjælp og Bistand. Desaarfsag sendte han sin Legat Palæologus til Paven i Venedent. Thi nogle Fyrster, som vare Pavens Venner, havde nylig i Vilhelms Fraværelse bemægtiget sig denne Stad. Den tilhørte nemlig Vilhelm, og han havde allerede forhen maattet forjage disse Fyrster fra Staden, da de ved en tidligere Leilighed havde frataget ham den. Herover havde de nu taget Hevn og med Glæde hjulpet Paven at angribe Apulien, for saaledes atter at blive Herrer over Staden.

Bemeldte Palæologus bragte Paven 5000 Pund Sølv til denne Krigs Førelse, og sagde ham, at naar han vilde overlade hans Keiser tre Søstæder i Apulien, saa vilde han ganske fordrive Vilhelm fra Italien. Hertil var Paven villig, og nu brøde de ind i Apulien, og plyndrede allevegne, hvor de kom frem.

Da Vilhelm, som paa den Tid var i Sicilien, erfoer dette (thi han havde bemægtiget sig Sicilien og vilde være Konge der), saa sendte han strax Legater til Paven, tilbød ham Fred, og lod ham sige, at naar Hans Hellighed vilde slutte Forlig og Forbund med ham, saa vilde han ikke blot gjengive Romerkirken Alt, hvad han havde frataget den, men lægge endnu Mere

til, og tvinge alle Paven's Modstandere, som han kunde faae Magt over, til Lydighed, dog paa den Betingelse, at Paven skulde anerkjende ham som Konge over begge Sicilierne.

Dette Fredstilbud vilde Paven gjerne have modtaget, men nogle Cardinaler og Fyrster, som Wilhelm havde fordrevet, modsatte sig det, da de meente, at Krigen vilde være dem til større Fordeel, end en saadan Fred. Paven afflog derfor dette Fredstilbud, og Wilhelms Legater maatte altsaa drage hjem igjen med Paven's Unaade og overbringe deres Herre en Krigserklæring. Wilhelm betænkte sig ikke længe; thi Sagen taalte ingen Opsættelse. I største Hast samlede han en Hær i Sicilien, og førte den over til Apulien, hvor han i sit første Sammenstød med den græske Keisers Hær, slog den paa Flugt, lagde dens Anførere i Vænker, erobrede Alt tilbage, og bemægtigede sig atter hele Apulien. Derpaa rykkede han mod Benevent, hvor Paven og Cardinalerne opholdt sig, omringede Staden, og angreb den saa alvorligt, at de Alle frygtede for at miste Livet, og derfor nødtvungne maatte bede den Mand om Fred, som nylig selv forgjæves havde bedet dem om Fred. Wilhelm benaadede dem Alle. Dog maatte Paven anerkjende ham som Konge over begge Sicilierne, hvorimod han paa sin Side maatte sværge, herefter Intet at foretage sig mod Romerkirken, og ikke tilegne sig Noget af hvad dens var. Saaledes sluttede de nu Fred og Forbund, dog med den Betingelse, at alle de, som havde fraraadet Paven at modtage Wilhelms tidligere Tilbud, skulde være aldeles udelukkede

fra denne Fred. Da disse nu nok kunde forstaae, hvad dette havde at bethyde, saa gjorde de, hvad dem tjenligst var, og tøvede ikke længe i Venevent, men smurte Hafer i en saadan Skynding, at Mange af dem knap vidste, hvad Vei de kom.

Da nu Paven saaledes havde sluttet Fred med Wilhelm, saa drog han tilbage til Rom; men her kom han godt an! Thi Borgemestrene havde atter bemægtiget sig Staden, og der var et saadant Oprør i Rom, at han strax maatte gribe Flugten. Derfor satte han atter Rom i Ban, og drog til Arigmanum, omtrent 25 Miil fra Staden.

Men da nu Keiser Frederik Barbarossa, som efter sin Kroning var kommen tilbage til Tydskland, erfoer, hvad der havde tilbraget sig, og at Paven uden hans Vidende og Billie havde kronet Wilhelm til Konge over begge Sicilierne, samt at han iligemaade paa egen Haand vilde indsætte Biskopper, hvilket stred imod Keiserens Rettigheder, og at han ved sine Legater i alle Rigets Lande søgte at udbrede Oprør og Ringeagt for Keiseren: saa krævede Keiseren Hylningsed af alle Biskopper i Tydskland; og saaledes maatte nu disse, saavelsom alle Andre, der havde Lehn i hans Rige, sværge ham Huldskab og Troskab. Fremdeles bød han, at ingen pavelig Legat af tydsk Herkomst maatte taales i Riget, medmindre hans Udnævnelse var stadfæstet af Keiseren; og fremdeles forbød han ogsaa visse Sagers Indankning for den romerske Pavestol. Alt dette blev Paven uhyre vred over; men især vakte det hans høieste Vrede, at Keiseren i de

Breve, som han skrev til hans pavelige Hellighed, satte sit eget Navn foran Paven. Desaarfsag skrev han nedenstaaende Brev til Keiseren, af hvilket Brev og af Keiserens Svar man kan see, ved hvilke Trussler Paverne have erhvervet sig deres store Overmagt, og at Keiserne dog en Tidlang have modsat sig disse Overgreb. Men hvor Banskættelse og Trussler ikke have villet hjælpe, der have Paverne altid forstaaet at opnaae deres Hensigter ved hemmelige Rænker.

Pave Hadrians Brev til Keiser Frederik Barbarossa.

Hadrianus Episcopus, Guds Tjeneres Tjener, ønsker den romerske Keiser Frederik Frelse og apostolisk Velsignelse. Ligesom den guddommelige Lov lover dem et langt Liv, som hædre deres Forældre, saaledes truer den ogsaa dem med Døden, som bande Fader og Moder. Men Sandhedens Røst lærer os ligeledes, at hvo som sig selv ophøier, skal fornædres. Derfor, o elskede Søn i Herren, undrer det os ikke lidet, at du med din Forstand og Viisdom ikke ærer St. Peter og den hellige romerske Kirke, som du burde ære dem, og at du ikke giver dem den dem tilkommende Hæder. Thi i det Brev, du har skrevet til os, har du sat dit eget Navn foran vort, og herom kunde man ikke med Urette sige, at du har formastet dig utilbørligt, for ei at sige, at du dermed har viist Hovmod og Hofærdighed. Og hvad skulle vi dernæst sige om den Trofskab, som du har lovet og tilsvoret St. Peter og os? Hvorledes holder du den, naar du kræver Hylsning, Huldskab og Trofskab af dem, som ere Guds Tjenere og

den Allerhøiestes Børn og Sønner, nemlig Biskopperne, idet du lader dem lægge deres Hænder i dine, offentligt modsætter dig vor Billie, og udelukker vore Legater ikke blot fra Kirkerne, men ogsaa fra dit Riges Stæder? Besind dig derfor, og gaa atter i dig selv; thi vi ere saare bekymrede for dig, og frygte høiligen, at du, naar du ikke vil fortjene Kronen af os, og tilmed tiltager dig, hvad der ikke tilkommer dig, ogsaa skal miste, hvad der er tilstaaet og skjænket dig.

Paa dette Brev svarede Keiseren saalunde:

Keiser Frederiks Svar.

Frederik, af Guds Naade romersk Keiser, og altid Rigests Formerer, ønsker Hadrianus, den christne Kirkes Biskop, at han stedse i alle Ting maa følge og rette sig efter Jesu Exempel. Retfærdighedens Lov befaler, at man skal give Enhver, hvad der tilkommer ham; og vi have ikke unddraget vore Forældre den dem tilkommende Lydighed og Erbødighed, eller i noget Stykke handlet utilbørligt mod dem, fra hvem vi have arvet Kronen og Riget. Men vi ville fremsætte nogle Spørgsmaal: Havde ogsaa i Keiser Constantins Tid Pave Sylvester de Rettigheder og Herligheder, som I nu gjør Fordring paa? Har ikke Keiser Constantin af christelig Fromhed skaffet Kirken Frihed og Fred? Har ikke Eders Pavedømme faaet Alt, hvad det eier og har, af Keiserens Gunst og gode Billie? Er det ikke Altsammen kommet fra Keiserne og skjænket Kirken ved deres Gæmildhed? Derfor sætter vi ogsaa med Rette og efter gammel Vedtægt, naar vi skrive til en

Pave, vort eget Navn først, og tillade ham ligeledes at sætte sit Navn først, naar han skriver til os. Har I glemte dette eller overseet det, saa læs efter i Aarbøgerne og Krønikerne; der skal I finde det, ligesom vi her have sagt det. Og hvorfor skulde vi ikke fordre Huldskab og Troskab af Rigets Biskopper? Hvorfor skulde vi ikke fordre Hylning og Lehnspflicht af dem, der have, bruge og besidde Lehn i vore Lande? Hvorfor skulde vi ikke fordre Saabant af dem, der ere Guds udvalgte Tjenere? Har da ikke Han, som baade har indsat os og Eder, og som Intet har modtaget af nogen Konge eller af noget andet Menneſte, hvorfor han skulde være dem Noget skyldig, men som giver os alt Godt af idel Naade, — har da ikke Han givet Skat baade for sig selv og for St. Petrus (Matth. 17, 27), Eder til et Exempel, paa det at I skal gjøre ligesaa. Og mon han ikke ogsaa siger til Eder: „Lærer af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet“? Derfor skulle Rigets Biskopper enten lade vore Lehn fare, eller, om dette tykkes dem bedre, beholde dem, og give Gud, hvad Guds er, og Keiseren, hvad Keiserens er. Men naar vi have maattet lukke vort Riges Stadsporte og Kirkedøre for Eders Cardinaler og Legater, da have vi gjort dette, fordi vi kun altfor tydeligt see, at de ikke ere prædicatores (d. e. Prædikere), men prædatores (d. e. Ransmænd og Røvere), og fordi de ikke ere Fredsstiftere og Fredens Befordrere, men kun ere Pengejægere, som ikke tænke paa eller tragte efter Verdens Forbedring og Omvendelse fra det Onde, men i deres umættelige Gjerrighed kun pønse paa at strabe

Guld og Penge sammen. Naar vi see, at de skikke sig, som de bør, og som Kirken fordrer det af dem, nemlig, at de bringe Fred og forfremme Enighed, at de tjene Fædrelandet som lysende Exempler paa Fromhed og Hellighed, og at de antage sig de Helliges Sag, etc.: saa ville vi med største Glæde tage imod dem og forsørge dem hæderligt med Alt, hvad de have behov.

Men I har, ved at blande Eder i verdslige Sager, som Intet have med Religionen at gjøre, ikke lidet skadet Eders Ydmyghed, som dog er Sagtmodighedens og al Fromheds Moder. See derfor til, Fader, at I ikke, ved at blande Eder i Sager, som ikke angaae Eder, giver Christenheden en stor Forargelse, og støder dem fra Eder, som ellers gjerne vilde vise Eder allerstørst Ære. Thi hvorledes kunne vi undlade at agte paa, hvad vi selv høre? Have vi da ikke seet den allerskammeligste Hoffærdigheds Uhyrer snige sig op paa St. Peters Stol? Dette have vi skrevet af Omhu for, hvad der tjener til den hellige Kirkes Fred. Og hermed lev vel nu og altid!

Dette Brev fyldte Paven's Hjerter med Gift og Galde; og da nu Keiseren for anden Gang havde tvunget de frasaldne italienske Stæder til Lydighed, og atter var vendt tilbage til Tydskland, saa fik Paven for tredje Gang Italien til at løsrive sig fra Keiseren, hvilket baade Vigornus og Johannes de Cremona bevidne. Thi han var frygtelig opbragt paa Keiseren, fordi han fordrede Hylldningsed af Biskopperne, ikke vilde taale hans Legater i sit Rige, og, kort sagt, ikke

gjorde saa megen Ære af Pavestolen, som de hoffærdige og ærgjerrige Paver forlangte, at Alverden skulde vise dem. Og da nu Paven saae, at Mailænderne vare særdeles fjendtligt sindede mod Keiseren, saa sendte han Legater til dem og raadede dem, som sagt, til atter at løsrive sig fra Keiseren. Hertil vare de ogsaa strax villige, men da de manglede et Paaskud til at bryde den Trofsabsed, de havde svoret Keiser Frederik, saa begjærede de af Legaterne, at Paven skulde sætte ham i Ban, for saaledes at give dem et Paaskud.

Desaarfsag sluttede Paven, de fleste af hans Cardinaler, Kong Wilhelm af Sicilien, den italienske Adels og fast alle Italiens Stæder et Forbund mod Keiseren. Disse Pavens Forbundsfæller betalte ham en stor Sum Penge, for at han skulde sætte Keiseren i Ban; og derhos lovede alle de Sammensvorne med en Ed, at Ingen af dem enkeltviis maatte slutte Fred eller Forlig med Keiseren, samt at naar Paven døde, saa skulde strax en af de til Forbundet hørende Cardinaler vælges til Pave, for at Forbundet ikke skulde blive opløst, men forblive i Kraft. Derpaa ilede Paven med at sætte Keiseren i Ban; men ikke længe efter kom Gjengjældens Time. Thi da han en Dag red ud med sit Følge, saa fløi en Flue ham i Halsen, og da ingen Læge kunde skaffe den ud igjen, saa voldte denne Flue hans Død.

Keiseren rykkede nu ind i Italien med en stor Hær og angreb de Sammensvorne; men da disse ikke følte sig stærke nok til at møde ham i aaben Feide, saa toge de deres Tilflugt til snedige Rænker og Stimandsværk.

De sendte nemlig en usædvanlig stærk Mand, som var en duelig Musicus, til Keiseren, for at han ved allehaande Gjøglerkunster skulde tilsnige sig hans Velvillie, og saa, naar han intet Ondt anede, tage ham af Dage. Morderen kom ogsaa til Keiser Frederik, og spillede sin Rolle saa snildt, at han snart vandt hans Yndest; og da han en Aften var alene med Keiseren i dennes Kabinet, saa overfaldt han ham, greb ham i sine Arme og vilde kaste ham ud ad Vinduet i den forbiløbende Flod; og havde Keiseren ikke raabt Folk til Hjælp, saa var han upaatvivlelig bleven druknet, da han i Legemsfræfter ikke kunde maale sig med Stimanden. Men nu blev denne listige Karl selv greben af Keiserens tilisende Folk, kastet ud ad det samme Vindue, og druknet i Floden.

Da nu de Sammensvorne erfjore, at deres forræderste Mordanslag var mislykket, saa sendte de Keiseren en anden Kjæltring paa Halsen, nemlig en meget duelig Giftblander, som var kommen dertil fra Arabien. Han tilberedte en pragtfuld Ridetøile, et Par Sporer, en Ring o. desl. med en saa virksom Gift, at Keiseren maatte døe, naar han tog dem i Hænderne. Han kom nu til ham og falbød ham disse smukke Sager, men Keiseren opdagede Forræderiet og lod ham gribe og hænge. Og hermed er nu denne Historie ude, da Pave Hadrianus paa samme Tid mistede Livet.

Efter ham blev Alexander den Tredie Pave, og han gjorde sine Sager endnu bedre, og øvede et endnu grovere Forræderi mod Keiseren, som vi i det Følgende skulle see.

2. Frederik Barbarossa og Alexander den Tredie.

(Et smukt Exempel paa St. Peters Efterfølgeres Fromhed.)

Efterat Pave Hadrianus nu havde sat Livet til paa en saa uheldig Maade, at man vel tør sige, at denne Død ramte ham som en ham ved Guds særegne Styrrelse tilskiftet Straf, saa traadte 22 Cardinaler overeensstemmende med de ovenomtalte Forbundsbestemmelser sammen, og valgte En af deres Midte til Pave, nemlig Cardinal Roland, som var en erklæret Fjende af det tydske Rige og Folk. Albertus Kranz mener, at denne Roland var en indfødt Mailænder, men andre Historieforfattere paastaae, at han var en Senenser. Men han være nu, hvad han vil, saa er det vist, at der intet Godt var ved ham, hvilket hans Handlinger da noksom vise, saafremt vi ville troe, hvad Krønikerne berette om ham.

Men ved Siden af ham og imod ham, valgte tre andre Cardinaler med alle Romernes og deres Borgemeesters Billie, Raad og Bistand, en indfødt Romer til Pave, nemlig Octavianus, som var Presbyter og Cardinal ved St. Clemenskirken. I dette Pavevalg samthkkede ogsaa den romerske Diaconus tilligemed hele St. Peters Geistlighed og Chor i Rom, og kaldte ham Victor.

Men da det lod sig forudssee, at dette Modvalg vilde fremkalde stor Ulykke og Tvebragt, saa bleve de, der havde valgt Roland, og de, der havde valgt Victor, enige om, at Ingen af dem skulde ordineres

og indfættes, førend Breden havde sat sig og Striden nogenlunde var gaaet i Glemme; saa skulde de een=drægtig holde et nyt Pavevalg, og høitideligen indfætte den, som da blev valgt. Men de, der havde valgt Roland, holdt ikke Forliget, da de stolede paa deres Overmagt. De erklærede derfor baade mundtligt og skriftligt, at Roland var romersk Pave, og kaldte ham Alexander.

Heraf opstod stor Tvedragt og Uorden. Hver Pave tog Trofskabsløfte af sine Tilhængere. Alexander drog til Rom, hvor Victor endnu forblev i elleve Dage efter hans Ankomst; men saa drog han bort fra Rom; og da de Begge maatte frygte for deres Modstanders Parti, saa indsatte Alexander en Vicarius i Rom, og drog selv til Kong Wilhelm paa Sicilien, da han, som ovenfor anført, hørte til Alexanders Partie. Da han nu havde været tolv Dage i Sicilien for at søge Hjælp hos Kong Wilhelm imod Victor og hans Tilhængere, saa blev han her ordineret og indsat af sine Cardinaler i Aaret 1159.

Da hans Valg saaledes var stadfæstet, sendte han sine Legater til Keiser Frederik, som just paa den Tid beleirede Cremona, og lod ham formane til som romersk Keiser at gjøre en Ende paa Kirkens Tvedragt ved at anerkjende Alexander som Pave, og drage Omsorg for, at Victor gav Slip paa Pavedømmet og ikke befattede sig med Pavemagten. Men da Keiser Frederik var en viis og forstandig Fyrste, saa kunde han nok indsee, at da her to Paver stode fjendtligt overfor hinanden, hver med et mægtigt Partie, saa

maatte denne Sag behandles med stor Barsomhed og Besindighed, for at Ulykken ikke skulde blive endnu større. Desaar sag gav han Legaterne det Svar, at naar hans Mægling skulde udrette Noget, saa var det nødvendigt, at begge de Udvalgte indfandt sig hos ham. De skulde derfor tilkjendegive Alexander, at han skulde komme til Keiseren i Pavia, hvor han ogsaa vilde anmode Victor om at komme. Og naar de vare komne, saa vilde Keiseren i Samraad med andre Herrer, efterat have forhørt Parterne, dømme dem imellem.

Dette Budskab bragte Legaterne Alexander, men det var ikke hans Mening at ville underkaste sig nogen Rettergang, thi han vilde strax have Victor jaget bort. Derfor vilde han heller ikke komme til Pavia, men drog til Anagnia, forblev der, og brød sig kun lidt om, hvad Keiseren sagde. Keiseren blev ikke lidet for- tøynet over den Kingeagt, Alexander viiste ham ved at udeblive fra Conciliet i Pavia og lade haant om hans Befaling. Han sendte derfor atter to Biskopper til ham; og dem befalede han, at de ikke maatte ære ham som Pave, men kun som Cardinal, og at de skulde forme ham til at komme til Conciliet i Pavia, for at Sagen kunde faae en Ende, og for at der kunde blive raadet Bod paa denne store Forargelse i Kirken. Men da Biskopperne kom til ham, og efter Keiserens Befaling overbragte ham denne Indbydelse, saa svarede han dem hoffærdigt og stolt, at den romerske Pave ikke skulde underkaste sig Nogens Dom, og sendte dem saa fra sig med den Befæd. Derpaa droge de til Cignia til

Victor, hilste og ærede ham som romersk Pave, og førte ham med sig til Conciliet i Pavia; thi han erklærede sig villig til at overgive Sagen til Conciliets Afgjørelse.

Da de kom til Pavia, traadte Conciliet sammen; og efterat nu de, der havde været med ved Valget, vare forhørte, og Alt omhyggeligt var blevet undersøgt og overveiet, saa erklærede Keiseren tilligemed Patriarchen af Aquileja, Biskoppen af Cremona og mange andre Biskopper, at ikke Alexander, men Victor var retmæssig romersk Pave. Nu blev Victor tilheft ført omkring i Staden, medens Rigsherolderne udraabte, at Conciliet havde stadfæstet hans Valg, og at Enhver skulde anerkjende ham som romersk Pave. Og derpaa drog han efter Keiserens Forlangende til Tydskland, hvor han allevegne blev hyldet som retmæssig Pave.

Herover blev Alexander meget opbragt, og satte baade Keiseren og Pave Victor i Van; thi han sagde, at de havde berøvet ham hans Ret og krænket hans Rettigheder. Tid efter anden sendte han ogsaa Breve til hele Christenheden og besmykkede sin Sag paa det Bedste, medens han derimod paa det Skammeligste bagvadskede Keiseren og Victor. Dernæst fik han ogsaa Kong Wilhelm af Sicilien til at udruste ham et Fartøi og seile med ham over til Frankrig, hvis Konge det ogsaa lykkedes ham at faae paa sin Side. Keiseren sendte derfor Legater til Kongen af Frankrig og lod ham sige, at da han og Keiseren vare de to fornemste Hoveder i Christenheden, saa tilkom det dem i Forening til Christenhedens Gavn at gjøre en Ende

paa denne Tvedragt. Og da de nu Begge hver havde sin Ophavsmand til denne Tvedragt hos sig, saa skulde hver medbringe sin Pave til et Concilium, for at Sagen kunde blive undersøgt, og Enigheden gjenoprettet. Derhos lovede Legaterne, at Keiseren selv personligt skulde komme og medbringe Victor. Som Svar paa denne Indbydelse gav Kongen af Frankrig ligeledes ved sin Legat, Greven af Blus, Keiseren det Løfte, at han selv personligt vilde møde og medbringe Alexander.

Over dette Løfte var Keiseren meget glad, thi han haabede, at Sagen nu skulde blive bragt til en god og fredelig Afgjørelse. Til aftalt Tid drog han derfor til Conciliet, hvor ogsaa den engelske Konge Henrik den Anden indfandt sig, ligesaa Kongerne af Skotland og Böhmen, Alle i den Mening at ville hjælpe til Tvedragtens Ophævelse og Sagens mindelige Afgjørelse. De opflog deres Leir ved en Flod, som skiller Kongeriget Frankrig fra det tydske Rige. Men Alexander vilde paa ingen Maade indfinde sig paa dette Concilium, fordi det ikke var sammenkaldt af ham som romersk Pave og Christenhedens Overhoved; og Kongen af Frankrig, der havde anerkjendt Alexander som Pave, vilde heller ikke komme. Keiseren blev da meget ærgerlig over at have sammenkaldt alle disse Fyrster til ingen Nytte og spildt alle disse store Bekostninger paa denne saa skammeligt mislykkede Plan. Han drog derfor tilbage til Tydskland og sendte Victor tilbage til Rom; men denne Pave døde underveis i Lucca i Etrurien; og nu blev Biskop Guido af Cremona i Aaret 1165 valgt til hans Eftermand, og antog som

Have det Navn Paschalis den Tredie. Dette Valg blev stadfæstet af Keiser Frederik, Hertug Henrik Løve af Bayern og Sachsen, Pfalzgreven ved Rhinen, Landgreven af Thüringen, og af næsten alle Tydsklands og Italiens Biskopper. Men det hjalp Altsammen Intet; thi Alexander fik, som Fortsættelsen vil vise, Magt med dem Alle.

Da han en Tidlang havde opholdt sig i Frankrig, saa døde den Vicarius, som han havde efterladt sig i Rom; men hans Tilhængere valgte strax en anden, nemlig Cardinal Johannes ved St. Peterskirken. Denne Mand søgte nu som Vicarius at tjene sin Herres Sag paa det Bedste, og fik derfor ved Gævmildhed, Overtalelser og snedig Venlighed det store Fleertal af Roms Borgere saa gunstigt stemte for Alexander, at de udvalgte nye Borgemestere, der vare hans Sag hengivne, og indbøde ham til at vende tilbage til Rom. Han tiltraadte ogsaa strax Reisen, seilede til Sicilien, og drog derafra til Rom, hvor man modtog ham med store Hædersbeviisninger.

Men da de italienske Stæder, som alt forud nærrede Fjendskab mod Keiseren, saae, at de havde en Pave hos sig, som var Keiserens bittreste Fjende, og som havde Kongerne af Frankrig og Sicilien paa sin Side, saa fik de atter Haab om at frigjøre sig fra Keiserens Magt og fra den Uhdighed, som de havde svoret ham. Og da Paven nu mærkede dette, saa siger man, at han skal have bestyrket dem i deres Forsæt. De indgik derfor et Forbund mod Keiseren til gjensidigt Forsvar, og aftalte en Dag, da alle hans i Italien efterladte Tropper

tilligemed alle Keiserligsindede, der fandtes i Landet, skulde overfaldes og dræbes, saafremt de ikke vilde indtræde i Forbundet. Denne Plan udførtes, og de, som ikke vilde slutte sig til Partiet, bleve deels myrdede og deels fordrevne.

Grev Gualganus af Mailand, som havde været Hovedmanden for det forrige Oprør, blev fanget af de Keiserlige og sendt til Tydskland; men han undsløede fra sit Fængsel, kom i Bønderklæder tilbage til Stalien, samlede atter sine adspredte Mailændere, gjenopbyggede atter med sine Forbundsfællers og den græske Keisers Hjælp Staden Mailand, som nu for tredie Gang var bleven sløiset, og brød herved den Trofsæb, han havde svoret Keiseren. Thi da denne havde indtaget Mailand, saa havde han tilladt alle Stadens Borgere at drage uhindret bort med saa Meget, som de kunde bære, hvorimod de, som ikke vare Borgere, maatte drage tomhændede og ubevæbnede fra Staden; dog Alt paa den Betingelse, at Mailand aldrig maatte gjenopbygges, og at Ingen maatte tage Bolig i en Omkreds af ni Mile omkring det Sted, hvor den havde staaet, hvilken Betingelse 300 af de fornemste Adelsmænd og Borgere paa hele Borgerstabet's Vegne havde tilsvoret Keiseren at holde. Men trods dette deres edelige Løfte gjenopsørte de med Paven's og hans Forbundsfællers Bistand Staden og kaldte den, for at forhæne Keiseren og hædre Paven, ikke Mailand, men Alexandrien. De befæstede den derhos paa det Bedste med Grave, Volde og Mure, og foregave, at de gjorde dette paa Grund af den store Tvedragt, der

herstede i Christenheden; og tilmed havde jo Paven sat Keiseren i Ban, forbudet dem at adlyde ham, og erklæret, at man ikke var forpligtet til at holde ham de Løfter, man havde gjort ham. Desuden var jo Guido (Pave Paschalis den Tredie) foragtet overalt i Strurien og Stalien; thi Alle holdt med det mægtigste Partie.

Men da man nu hørte, at Keiseren atter rykkede mod Stalien med en stor Krigshær og vilde straffe de Trasaldne, saa sluttede Mange sig paany til Guido og holdt med ham. Smidlertid arbejdede dog Alexander saa heldigt baade med Ord og med Penge, at han beholdt den større Hob paa sit Partie og efterhaanden fik sin Sag gjort saa yndet og Guido's saa forhadet, at Alle snart igjen vendte Guido Ryggen. Men han holdt sig dog endnu i Landet, thi Ingen turde forgribe sig paa ham af Frygt for Keiserens Hevn.

Thi da Keiseren erfoer Mailændernes Oprør, og at Italienerne havde sammensvoret sig imod ham, saa samlede han, som sagt, strax en stor Krigshær, rykkede vel udrustet ind i Stalien, tvang de Trasaldne til lydighed, og beleirede og stormede ogsaa Mailand eller Alexandrien. Men da faldt Hertug Henrik Løve troløst fra Keiseren; thi han havde, som der siges, ladet sig bestikke med Penge, og foregav som Paaskud, at Keiseren var sat i Ban, omendstjøndt han dog tidligere selv havde foragtet Bansættelsen. Keiseren lod ham nu venligt formane til, ikke at handle saa ondt imod ham i denne store Nød og Fare. Men Hertugen blev ved sit Forsæt og vilde paa ingen Maade hjælpe Keiseren. Da maatte Keiseren opgive denne Krig, og med største

Livsfare, forklædt som en Tjener, flygte hjem til Tydskland. Da han nu her atter havde samlet sig en Krigshær, foreskrev han den frafaldne Hertug en Dag, paa hvilken han skulde møde hos ham, og anklagede ham for crimen læsæ majestatis. Men Hertugen lod sig undskyldte, sluttede et Forbund i Schwaben imod Keiseren, og meente at kunne forsvare sig. Da affatte Keiseren ham fra alle hans Lande og Lehn, og uddeelte dem mellem Andre, der bedre fortjente hans Tillid.

Efterat Keiseren havde ordnet denne Sag og gjenoprettet Freden i Tydskland, saa handlede han som en Mand, der har mere Lyst til Fred end til Krig, tilbød derfor Italienerne Fred, og foreslog dem læmpelige Fredsbetingelser. Men de vilde ingen Fred modtage, medmindre han vilde anerkjende Alexander som Pave og affætte Guido. Han rykkede derfor atter i Aaret 1170 ind i Italien med en stor Hær; thi nu havde han fast besluttet at straffe Italienernes Troløshed. Men da han med sin Hær var kommen til Brixa, saa fremstod hans Skriftefader, Biskop Herman, for Keiseren og fraraadede ham paa det Alvorligste at rykke ind i Italien. Thi, sagde han, det var hæderligere for Keiseren og iligemaade roesværdigere og christeligere, at stride mod Christenhedens Fjender, nemlig mod Hedningerne, end mod den romerske Biskop og et christeligt Folk; han burde derfor drage til Jerusalem, som hans Frænde, Hertug Conrad, med saa stor Beføstning og Møie og saa meget Christenblod allerede havde erobret, men som Sultanen nu atter havde indtaget og løstrevet fra det hellige romerske Rige. Der skulde han

bruge sin Styrke, for at Jerusalem atter kunde blive befriet. Der skulde han drage hen og vise sig som en tapper Krigshelt imod de uforstammede, ondskabsfulde Tyrker: saa skulde han (nemlig Biskoppen) nok faae Kongen af Frankrig til at yde ham god Bistand til dette Foretagende.

Den gode Keiser lod sig overtale, vendte om og drog med den Hær, som han havde udrustet mod den falske Pave og sine andre troløse Fjender, igjennem Ungarn til Constantinopel, og deraf videre frem, seirede overalt, og erobrede mange store Stæder, som vare i Tyrkernes Hænder, deriblandt Philemonia og Iconium. Han naaede snart Lille Armenien, og Alt gik saa heldigt for ham, at Sultanen havde Udsigt til at miste hele sit Rige. Til sidst førte han sin Hær til Jerusalem, indtog Staden, og drev alle Tyrkerne ud af Samme, men skaanede dog deres Liv, ligesom det ogsaa var hans Hensigt at gjengive Sultanen de øvrige Stæder, han havde frataget ham, og at erstatte ham den Skade, han havde tilføjet ham.

Men medens nu den fromme Keiser paa hele Christenhedens Vegne og det christne Navn til Ære kæmpede mod Christenhedens Fjender i Østerland, saa tænkte den ondskabsfulde Pave og hans Tilhængere kun paa, at naar Keiseren kom tilbage, og Alt var gaaet heldigt for ham, saa vilde han iligemaade undertvinge dem. Derfor pønsede Paven paa Midler til at forhindre Keiseren i, nogenfinde at komme hjem til sit Rige. Han udsendte derfor en Maler, som hemmeligt, uden at Keiseren mærkede det, skulde male hans Contrafæi saa gran-

giveligt, at hvo der havde seet Billedet, let kunde kjende Keiseren. Dette Portrait af den saa skammelig forraadte Keiser sendte han derpaa til Sultanen tilligemed et Brev, hvori han gav ham det Raad, at han ved en eller anden Krigslist skulde fange Keiseren og lade ham henrette; thi ellers vilde han aldrig faae Fred for ham, da hans Hersteshge var umættelig. Sultanen var glad over dette Raad, og pønsede nu paa, hvorledes han til Gavn for sig selv og Paven kunde bemægtige sig Keiserens Person. Men hverken i aaben Mark eller i Veiren lod Pavens forræderiske Plan sig iværksætte; thi Keiseren var altfor mægtig og vel bevogtet.

Men da han havde indtaget Jerusalem og atter vilde drage tilbage til Tydskland, saa deelte han sin Hær i mindre Hobe, for at de saaledes bekvemmere kunde foretage sig den lange Hjemreise; thi han anede intet Forræderi, og meente at have svækket Sultanens Magt saaledes, at han Intet havde at befrygte. Han var altsaa tryk og sikker; men Sikkerhed medfører i Almindelighed Skade og Fare; og saaledes gif det ogsaa den gode Keiser her.

Thi da han engang i Armenien formedelst den stærke Hede gjerne vilde forfriske sig ved et Bad, saa red han bort fra sin Hærafdeling til en skovomkrandsset Sø, og da han meente, at der paa dette fredeligt udseende Sted ingen Fare truede ham, saa lod han sine Ryttere ride noget ind i Skoven, for at han og hans Capellan kunde klæde sig af og bade sig i det kjølige Vand. Men tæt ved dem havde nogle af Sultanens Ryttere skjult sig i Krattskoven, og da Keiseren og Capellanen

vare stegne af deres Heste, saa bleve de pludseligt grebne og førte bort igjennem Skoven og bragte til Sultanen.

De keiserlige Ryttere holdt længe og ventede paa dem; men da Badningen ingen Ende vilde faae, saa rede de omsider ned til Søen; men han var ingensteds at finde. Dette satte dem og den hele Hær i stor Skræk, thi de meente, at han var druknet. De søgte den hele Dag efter ham i Vandet, men de kunde ikke finde ham, thi der var han ikke, men hos Sultanen under streng Forvaring. Da de nu ikke kunde finde ham, saa udvalgte de sig andre Hærførere, og droge i god Orden hjem til Tydskland, hvorpaa hele Riget, med Undtagelse af Paven og hans Slæng, kom i stor Ængstelse og Bekymring.

Men hør nu, hvorledes det gik Keiseren; thi Gud vilde ikke forlade ham og lade Pavens lumste Plan lykkes. Da Keiseren blev ført frem for Sultanen, saa nægtede han sin Stand, og sagde, at han var kun Keiserens Kammertjener. Men Sultanen kjendte ham efter det malede Billede, som Paven havde sendt ham, lod strax baade Billedet og Brevet hente, viiste Keiseren Billedet, og lod ham læse Brevet. Keiseren blev ganske forbausset over dette skammelige Forræderi, og da han saa, at Nægtelse ikke længer kunde nytte, saa tilstod han Sandheden, og bad Sultanen om Naade. Derpaa lod Sultanen, efter en lang og venlig Samtale ham og hans Capellan føre til et vel forvaret Fængsel, men lod ham dog stedse behandle som en høi Tyrste.

Tre Maaneder efter havde Sultanen atter en venlig Samtale med ham, og da han nu af hans Tale mær-

kebe, at han var en dydig Fyrste og en from og oprigtig Mand, og ikke kunde nægte hans store Wiisdom, Forstand og Standhaftighed sin Beundring, saa besluttede han at løslade ham; thi dette tyktes ham at være en Handlemaade, der sømmede sig for en hæderlig Fyrste, og hvorved han vilde erhverve sig stor Berømmelse. Han lod derfor Keiseren hente og foreslog som Løsladelsesvilkaar, at han skulde efterlade sig nogle Gidsler og betale 300,000 Punge i Løsepenge, hvilket efter Nogles Formening omtrent kan være halvanden Tønde Guld i vore Penge. Da svarede Keiseren, at han ikke kunde opfylde disse Betingelser, da han deels Ingen havde at stille til Gidsel, og deels havde ført saa mange Krige, at han ikke kunde skaffe saa mange Penge tilveie; thi Italienernes mangfoldige Opstande havde kostet ham store Summer, og dette Tog til Jerusalem havde, som Enhver nok kunde indsee, ikke kostet ham Lidet. Han sagde derfor reent ud, at saa mange Penge kunde han for nærværende Tid umuligt betale.

Da Sultanen saae, at Keiseren var oprigtig, saa foreslog han ham at slutte en evig Fred med ham, og at lade Capellanen blive tilbage som Gidsel, indtil han havde sendt ham 100,000 Ducater; saa skulde ogsaa Capellanen blive løsladt. Herpaa blev denne Fredstractat opsat og undertegnet; thi Keiseren maatte bide i det sure Æble og modtage Sultanens Forslag. Nu rustede han sig til Hjemreisen, og sagde til Capellanen, at han skulde være ganske ubekymret; han skulde nok snart blive hæderligt udløst af sit Fangenskab; Keiseren skulde ikke hvile, før han havde skaffet den betingede

Sum tilveie. Sultanen gav nu Keiseren mange Hædersgaver til Afsted, forshnede ham rigeligt med Reisesorraad og lod 34 af sine Ryttere ledsage ham lige til Brixen, hvor Keiseren forblev i nogen Tid og udhvilede sig efter Reisen.

Da Rigets Fyrster erføre, at Keiseren atter var i Landet, saa bleve de saare glade og strømmede til ham allevegne fra. Da sendte han de tyrkiske Ryttere hjem til Sultanen med store Foræringer, og lod nogle af sine egne Ryttere ledsage dem lige til Sultanens Grændser.

Derefter holdt Keiseren en Rigsdag i Nürnberg og kaldte alle Rigets Fyrster til sig; og de indfandt sig ogsaa næsten alle. Her fortalte han dem nu Pavens Forræderi imod ham og lod dem læse Pavens Brev. Thi Sultanen havde medgivet ham dette Brev; og nogle Historieskrivere ville vide, at der i de Fredsvilkaar, som Sultanen havde forestrevet Keiseren, blandt Andet ogsaa fandtes den, at Keiseren skulde straffe Paven for denne Troløshed.

Derefter tilkjendegav Keiseren dem, paa hvilke Vilkaar Sultanen havde løsladt ham, at han havde efterladt sin Capellan som Gidsel, og at han gjerne vilde løskjøbe ham og holde Sultanen sit Løfte, da han, som sagt, havde opført sig hæderligt imod ham. Fyrsterne vare yderst forbittede paa Paven, fordi han saaledes havde villet forraade hele det romerske Rige og bringe deres gode Keiser til Ketterstedet; og de roste Alle Sultanen høiligen, fordi han havde handlet saa redeligt og oprigtigt mod Keiseren. De lovede derfor Alle at staae

Keiseren hi med Raad og Daad, saa at han ærligt kunde holde Sultanen sit Ord og tage retfærdig Hevn over Paven.

Derefter blev en stor Hær samlet, med hvilken Keiseren uden al Modstand drog lige til Rom, for at takke Paven for al hans Trostøb. Da han nærmede sig Rom, sendte han Legater ind i Staden, som om han slet ikke var kommen paa Grund af Alexanders Forræderi, og lod blot Rømerne opfordre til at deeltage i Forhandlingerne angaaende de to Paver, for at Fred og Enighed kunde blive gjenoprettet i Kirken, og Pavestolen blive overdraget til sin retmæssige Eier, og Kirkestyrelsen komme i een Mands Hænder. Thi man saa jo nok, hvilken Uorden og Forargelse, der opstod af, at to hinanden fjendiske Personer skulde føre Kirkestyrelsen, hvori der jo burde være Eenhed og Enighed. Derhos tilkjendegav han Rømerne, at naar de vilde gjøre dette, saa vilde han ikke blot skjænke dem Fred, men ogsaa gjenerhverve dem alle de Friheder, som retmæssigt tilkom dem.

Nu indsaar Paven nok, at Keiseren havde erfaret hans ondskabfulde Rænker. Derfor tøvede han ikke længe i Rom, men flygtede om Natten til Gaëta, derfra til Benevent, og i sit Pavedømmes 17de Aar forklædt i sin Kongs Klæder til Benedig. Her laa han skjult i et Kloster, indtil han efter nogle Maaneders Forløb blev gjenkjendt. Da man nu meldte Raadet i Benedig, at den hellige Fader, Pave Alexander, var i Staden, saa lod Hertugen af Benedig ham efter Raadets Beslutning modtage paa det Hæderligste, og

med stor Pragt og Bram føre til St. Marcuskirken, og under hans hele Ophold i Venedig behandle med største Erbødighed.

Da nu Keiseren erfoer, at Paven var i Venedig, saa blev han ikke lidet opbragt paa Venetianerne, fordi de havde taget det romerske Riges fælles Fjende i Beskyttelse, sendte desaaarsag Legater til Venedig, og forbrede, at man skulde udlevere ham dette for hele Riget og det almindelige Bedste saa skadelige Menneſte. Men Venetianerne affloge hans Forlangende, og nægtede at udlevere Paven. Derfor sendte Keiseren sin Søn Otto med en stor Hærsdeling til Venedig, for at han endnu eftertrykkeligere skulde fordre Pave Alexander udleveret. Dog forbød han sin Søn at angribe Venetianerne eller at indlade sig i Kamp med dem, førend han selv var kommen.

Men Otto var en ung, forvoven og uilfsindet Fyrste, og havde stor Lyſt til at vinde Hæder og Berømmelse; og da han nu haabede at indlægge sig Ære ved en Kamp med Venetianerne, saa angreb han dem, men blev fanget, ført til Venedig, og kastet i Fængsel. Dette var nu Paven et vundet Spil; og han vilde derfor slet ikke høre tale om nogen Fred, medmindre Keiseren selv indfandt sig i Venedig, hørte, hvad Forslag han vilde gjøre ham, og ubetinget underkastede sig disse.

Keiseren var dybt krænket over, at han nu oveni købet skulde krybe til Korset for den lumſte Pave til Løn for hans store Droløshed; men han vilde ikke lade sin Søn i Stikken; og af Frygt for, at man skulde gjøre

ham Stæde, tilbød han derfor at komme. En Dag blev nu bestemt; han kom; og nu bleve Fredsforhandlingerne aabnede og Freden affluttet. Men Paven vilde ikke løse Keiseren af Banskættelsen, medmindre han vilde gaae med ham til St. Marcuskirken. Da de vare komne ind i Kirken, befalede Paven ham at lægge sig paa Jorden og bede om Naade. Den gode Keiser var i Knibe, og maatte synge den Sang, som Paven vilde høre. Han lagde sig derfor paa Jorden, og bad om Tilgivelse. Da gik Paven hen til ham, og traadte ham for alle Folks Afsyn paa Halsen med sin Fod, sigende: Der staaer skrevet: „Du skal gaae paa Dgler og Basilisker, og træde paa Løver og Drager“ [Ps. 91, 13].

Dette den hoffærdige Paves gruelige-Hovmod og Overmod forargede Keiseren saa meget, at han ikke ganske kunde tie dertil, men sagde: Non tibi, sed Petro, d. e.: Dette gjør jeg ikke til din, men til St. Petri Ære. Da traadte Paven ham endnu engang paa Halsen, og sagde: Et mihi, et Petro, d. e.: Dette gjør du og maa du gjøre ikke blot St. Peter, men baade mig og St. Peter til Ære. Keiseren, der saae sig i Pavens Bold, ligesom en Fugl i et Buur, tvang sig denne Gang til at tie; da afsløverede Paven ham; og nu maatte Keiseren samthkke i at erkjende Alexander for en retmæssig valgt Pave og love at tilbagegive den hellige romerske Kirke alle de Lande, som han i Krigen havde erobret fra Keiseren. Saaledes blev altsaa Freden sluttet, og derpaa drog Keiseren med sin Søn Otto fra Benedig.

Paven viiste sig nu taknemmelig mod Venetianerne, og benaadede dem med mange af sine Gaver. En af de fornemste var den, at de maatte forsegle deres Breve med Blissegel, saa og, at han gav alle dem, som paa Himmelfartsdagen holdt deres Andagt i St. Marcus Kirken, fuldstændig Afslad, og hvad Mere han nu gav dem af sine Gavers Fylde. Derpaa drog han atter hjem til Rom, holdt her et Concilium i Maret 1175, og indsatte en Biskop i det nye Alexandrien, men berøvede Biskoppen af Pavia hans Pallium og Korset paa hans Kappe, fordi han havde holdt med Keiseren. Omfider opgav han Landen i sit Pavedømmes 21de Aar, og gik til sine Fædre og Forgængere. Og der ville vi nu lade ham ligge, indtil han vaagner.

